

KENTSEL TASARIM
STÜDYOSU - D

7

KENTSEL TASARIMDA
DONATI

GİRİŞ

Kent mobilyası kavramı “kentsel donatı elemanları”, “çevre donatı elemanları”, “kent aksesuarları”, “çevre düzenleme öğeleri”, “peyzaj elemanları” vb. terimlerle ifade edilebilirler. Ancak bu terimler kapsamaları nedeniyle farklılıklar gösterebilirler. Örneğin donatı elemanları alt yapıyı da içerir ve daha büyük ölçekli olup kent yaşamının zorunlu öğeleri olan bina, okul, cami vb. mimari yapıları da kapsar. Çevre düzenleme öğeleri daha çok peyzaj ağırlıklıdır. Kent aksesuarları ise sadece dekoratif öğeleri içeren bir anlam taşımaktadır [1].

Kent mobilyaları, herhangi bir peyzaj alanında veya kent mekânında kullanıcıların konfor, ulaşım, dinlenme, eğlenme, dış etkilerden korunma gibi fonksiyonlarını karşılamak üzere tasarlanmış ve yerleştirilmiş elemanlardır. Kent mobilyasının fonksiyonu sadece bir kullanım, sanat ya da iletişim objesi olmak değildir. Aynı zamanda kentsel yaşamın daha zevkli, daha konforlu ve estetik olmasına olanak sağlayarak kent yaşamını güzelleştirmelidir[2].

KENT DONATILARI TASARIM İLKELEERİ

Toplumlar arasında giderek gelişen iletişim ve çeşitli akımların toplumları karşılıklı etkilemesi sonucunda, nesne kullanımına ilişkin uygulamalarda farklılıklar gittikçe azalmaktadır. Toplumlar karşılıklı olarak birbirini etkilemekte, bunun doğal bir sonucu olarak da donatı elemanlarının tasarımı ve kitlesel üretimi yanı sıra, farklı ülkelerde pazarlanması farklı kentlerde benzer görüntüler oluşmasına neden olmaktadır. Oysa her kentin kendine özgü doğal, tarihi ve kültürel yapısını yansıtan düzenlemeler yapılarak kentlere kimlik kazandırılmalı veya kent kimlikleri yaşatılmalıdır (Şişman ve Yetim, 2004).

Kent mobilyaları; ergonomi ve çeşitli fiziksel özellikler açısından belli standartlara uygun olmalı, tasarımlarında fonksiyonel ve estetik (çizgi, ölçü, biçim, renk, doku vb.) özellikler dikkate alınmalı, aynı zamanda olabildiğince özgün tasarımlara sahip olmalıdırlar. (Pekin ve Timur, 2008). Kent mobilyalarında prototip ve standardizasyon uygulaması yerine kullanılacakları mekanların özellik ve işlevleri dikkate alınarak özgün tasarımlar yapılmalıdır (Akyol, 2006).

Mekânların başarılı bir niteliğe kavuşması için ölçü, biçim, renk, doku gibi tasarım öğelerinin vurgulanması ve bireyin alışkanlıklarına, tepkilerine, içgüdülerine, yanıt verecek şekilde düşünülmesi gerekmektedir. Böylece mekân, algılanabilirlik özelliği ve kullanılabilirlik sürekliliği kazanacaktır (Çınar ve Çetindağ, 2009). Kent mobilyaları tasarımında farklılık oluşturabilecek ve kullanıcıların beğeni düzeyini etkileyebilecek ölçütler; renk uyumu, ölçü/oran dengesi, işlevsel uygunluk, malzeme uyumu, bakımlı/temiz olma, modern olma, yeni olma, tarihi nitelikte olma, tarihe atıf yapılması, farklı olma, etkileyici olma, ilginç olma, gösterişli olma, orijinal/özgün olma, konumunun iyi olması, çevre ile uyumlu olma, çevre ile karşıt olma, anlamsal ve anıtsal olma, simgesel olma, görsel zenginlik oluşturma olarak belirlenmiştir(Aksu, 1998). Tasarım sürecinde ortaya konan ürün belirli bir amaca hizmet etmeli, bilinçli bir düşünce sonucu ortaya çıkarak işlevsel olmalı, alışılmışın ötesinde ve daha önce hiç yapılmamış ya da benzerlerinden çok farklı bir görsellikte, kendine has bir özellik taşımalıdır (Önlü, 2010). Bu araştırmada özgün kent mobilyaları tasarımında etkili olabilecek ölçütlerden; işlevsellik, estetik, biçim, malzeme, renk, doku ve algılanabilirlik kavramları üzerinde durulmuştur [1].

İŞLEVSELLİK

İşlev, diğer bir adıyla fonksiyon, en basit tanımı ile ortaya konan ürünün bir amaca hizmet etmesidir. Diğer bir tanımla, referans ettiği şeyin sonucudur. İyi bir tasarım estetik tasarım ve işlevselliğin başarılı birlikteliğinin sonucudur. Bu da yaratıcılığın hem estetik hem de işlevsel açıdan iş başında olduğu anlamına gelir(Önlü, 2010).

Fonksiyon (İşlev) “Bir bütünün her bir parçasının kendine düşen görevi yerine getirmesi ve kendi üstündeki sistemin görevini yapmasına ve böylece bütünün işlemesine yardımcı olmasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır(Gür 1996). Yine işlev, kullanım veya işleyiş bakımından amaca uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Mimarlıkta işlev; amaç, gereklilik ve uygunluk kavramlarını içermektedir(Arcan ve Evcı, 1992). Tasarımların işlevsel ve estetik ölçütlerin birleşimiyle ortaya çıktığı söylenebilir. Tasarımda bir sistem söz konusudur.

Bu sistem içinde bileşenlerin neler olduğu, sistemin yapısının nasıl oluşturulduğu, sistemin nasıl ayakta tutulduğu, işlevlerin neler olduğu önemlidir. Bir tasarım yapılırken ilk düşünülecek olan onun ne için kullanılacağıdır, işlevidir(Ertaş, 2007).

Mekân tasarımlarından beklenen işleve göre kullanılacak donatı elamanları, karmaşayı ve obje yoğunluğunu önlemiş olacaktır. Böylece kullanıcı uyumlu, özgün ve rahat bir mekânda en iyi şekilde hizmet alacaktır. (Sakal, 2007).

Bir kent mobilyası tasarımında, işlevsellik ön planda tutulmalıdır. Özgün bir kent mobilyası tasarımı işlevsellik taşımıyorsa, bulunduğu mekân için sorun oluşturabilir . Kent mobilyası tasarımında işlevsel yönden, amaca uygun formlar seçilmelidir [1].

Şekil 1/a Özgün ancak işlevsellikleri tartışılabilir oturma elemanları örneği

Şekil 1/b Özgün ancak işlevsellikleri tartışılabilir oturma elemanları örneği

ESTETİK

İnsanın çevresini ve elemanlarını güzelleştirme arzusu ve güzellikle ilgili bütün durumları kapsamına alan “estetik” olgu, inşa edilmiş çevrenin, mimari ürünün hem biçimlendirilmesinde hem de değerlendirilmesinde çok önemli bir sonuç ve etkiye sahiptir(Şentürer, 1995). Estetik mekânın kurgusunda önemli bir öğedir ve olması istenen bir kavramdır. Mekânlarda belli bir güzellik boyutu aranmakta, mekânın estetik açıdan insanda haz ve heyecan uyandırması o mekânın yaşanılabilirliğini arttırmaktadır. İşlev, biçim ve estetik sıkı bir ilişki içindedir. (Ayyıldız,1996).

Şekil 2/a- Estetik ve özgün oturma elemanlarına örnekler

Kentsel çevrelerdeki pozitif ve negatif ögelerin yüzeylerini oluşturan çizgiler, yüzeylerin malzeme, renk, doku özellikleri ile yapıların cephe oranları, açıklıkların niteliği, cephe süslemeleri de kentsel çevre kalitesinin belirlenmesinde önemli unsurlar olmaktadır. Bunun yanı sıra yer kaplamaları, kentsel donatı/kent mobilyası, aydınlatma elemanları, durak, pano, telefon kulübesi gibi elemanlar ile bitkisel materyal ve kullanım biçimi kentsel estetiğin sağlanmasında doğrudan katkı sağlayan ögelerdir. Tüm bu değerlerin bir araya gelmesi ile kent bütününe ilişkin kent makro formu ve kent silueti oluşmakta, detayda irdelendiğinde ise mikro ölçekte kentsel estetik ve güzel/çekiciliği olan çevre kavramı ortaya çıkmaktadır. Kentsel bütüne bakıldığında gözlenen nesnenin tüm ögeleri arasında algılanan uyum onun güzelliğini yansıtmakta; bütünün estetik olması parçaların birbirleri ile olan ilişkilerinin de iyi çözümlenmiş olmasına bağlıdır. (Erdoğan, 2006).

Şekil 2/b- Estetik ve özgün oturma elemanlarına örnekler

Kent mobilyaları yalnızca işlevsel amaçlı olarak değil, aynı zamanda kentsel mekânları tamamlayan ve tanımlayan görsel amaçlı kent öğeleri olarak ta önem taşımaktadır. Özellikle görsel amaçlı olarak kullanılan kent mobilyaları yer aldıkları mekânları olumlu yönde etkilerken, sadece işlevsel amaçlı olan, ancak herhangi bir estetik kaygı taşımayan kent mobilyaları çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. Olumlu ve olumsuz yönde oluşan bu etkiler kent mobilyalarının yoğun olarak kullanıldığı yerlerde kendini daha çok göstermekte ve kent kimliğine de yansımaktadır(Aksu, 1998).

Şekil 2/c -Estetik ve özgün oturma elemanlarına örnekler

Kent estetiğini etkileyen olumsuz biçimlenmeler kentin bir bütün olarak düşünülmemesinden veya bütünlüğün bilincine varılmadan sorunlara çözümler aranmasından kaynaklanmaktadır. (Kumbaracıbaşı, 1991). Ürünlerin işlevselliğinin yanı sıra estetik yönünü tasarımcılar ele almakta, yeni ve yaratıcı fikirlerle ürünleri daha arzulanır bir hale getirmektedirler(Kın, 2007).

Şekil 2/d- Estetik ve özgün oturma elemanlarına örnekler

BIÇİM

Bir bütünüün yapısı biçim olarak tanımlanmaktadır. Biçim; işlev, ölçü ve malzemeyi belirler. Biçimler, benzerlik ve farklılık esasına göre ele alındığında, tekrar, kontrast ve egemen olma gibi, geometrik formlar arasındaki ilişki özelliklerine de sahiptir.

Şekil 3/a- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

Bir nesnenin biçimi, o nesneye bağlı işlevden ve ondan istenen hizmetten türemektedir. Kullanılabilir olmanın birinci koşulu nesnenin kullanıldığı amaca uygun biçimde yapılmasıdır(Arcan ve Evcı, 1992).

Şekil 3/b- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

Biçim bir nesneyi somut hale getiren önemli bir tasarım ögesidir. Tasarımın karakterinin oluşturulmasında, işlevin yerine getirilmesinde biçimin büyük yeri vardır. (Ertaş, 2007).

Şekil 3/c- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

Tasarımcılar tasarımları biçimlendirirken güvenlik, konfor gibi diğer kavramları da sağlamaya çalışmaktadırlar. (Ertas, 2007).

şekil 3/d- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

Tasarımın estetik değerini oluşturmada, işlevi yerine getirmede, algılanmasında, strüktürün kurgulanmasında ve dengesinde en etkili yönlerden birinin tasarımın biçimini oluşturan geometriler olduğu söylenebilir (Ertaş, 2007).

şekil 3/e- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

Şekil 3/f- Özgün geometrik biçimlerde tasarlanmış kent mobilyalarına örnekler

MALZEME

Kent mobilyaları zaman içerisinde teknoloji ile gelişen malzeme çeşitliliği ve moda akımlarından etkilenerek tasarımsal süreçte farklılıklar ve yenilikler göstermektedir. Ürün tasarımında malzeme, tasarımı etkileyen en önemli ölçütler arasında yer almaktadır. Ürünün istenen biçimde üretilmesinde, istenen özellikleri taşımasında, tasarımın istenen noktaya varmasında malzemenin rolü büyüktür. Endüstriyel ürün tasarımının gelişmesinde, yeni malzemelerin yanı sıra, bilinen malzemelerin gerektiği gibi kullanılmasıyla ortaya konan doğru ve kaliteli uygulamaların önemi büyüktür. (Ertaş ve Bayazıt, 2004).

Şekil 4/a-Metal, ahşap, taş ve bitki vb. yapay ve doğal elemanların bir arada kullanıldığı kent mobilyalarına örnekler

Tasarımda malzeme kullanımı sadece fonksiyonları en iyi karşılayacak malzemenin seçimi değil, aynı zamanda tasarlanan üründe yaratılmak istenen etkinin elde edilmesini sağlayacak malzemenin seçimidir. Malzeme çeşitliliği, farklı biçimler yaratabilmekte, ürünlerin görsel kalitesini arttırmakta ve tasarımı zenginleştirmektedir(Ertaş ve Bayazıt, 2004). Kent mobilyaları tasarımında kullanılan doğal ve yapay malzemeler insan psikolojisi üzerinde etkili olabilmektedirler. Örneğin doğal malzemelerden; ahşap, huzur ve dinlenme hissi verirken, seramik yaratıcılık ve hayal gücünü canlandırır, beton uyarır ve güvenlik hissi verir. Yapay malzemelerden plastik ise, bulunduğu ortama modernlik katar(Dascalu, 2011).

Şekil4/b-Metal, ahşap, taş ve bitki vb. yapay ve doğal elemanların bir arada kullanıldığı kent mobilyalarına örnekler

Şekil 4/c- Metal, ahşap, taş ve bitki vb. yapay ve doğal elemanların bir arada kullanıldığı kent mobilyalarına örnekler

Şekil 4/d- Metal, ahşap, taş ve bitki vb. yapay ve doğal elemanların bir arada kullanıldığı kent mobilyalarına örnekler

RENK

Renk, tasarım öğeleri arasında en etkili olanıdır. Farklı renk türlerinin insanlar üzerinde değişik psikolojik ve görsel etkileri olmaktadır. Peyzaj tasarımında da renk, tasarım sürecinde değerlendirilmesi gereken önemli bir öğedir. Çünkü oluşturulan renk düzenleri, kullanıcılar ve de mekânların kullanımı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. (Altınçekiç, 2000).

Şekil 5/a

İster canlı, ister cansız
elemanlar yönünden olsun,
renk insanı en çok etkileyen
tasarım elemanıdır.
Renklerin insanlar üzerinde
oluşturduğu benzer
psikolojik etkiler
bulunmaktadır (Korkut vd.,
2010).

Şekil 5/b

Örneğin, sıcak renkler heyecana ve uyarıya sebep olurken, soğuk renkler daha dinlendirici ve rahatlatıcıdır. (Korkut vd., 2010). Renk, insanın fiziksel, zihinsel ve psikolojik özellikleri bağlamında önemli bir uyaran olarak, insan-nesne-çevre uyumuna katkı sağlamaktadır. (Sağocak, 2005).

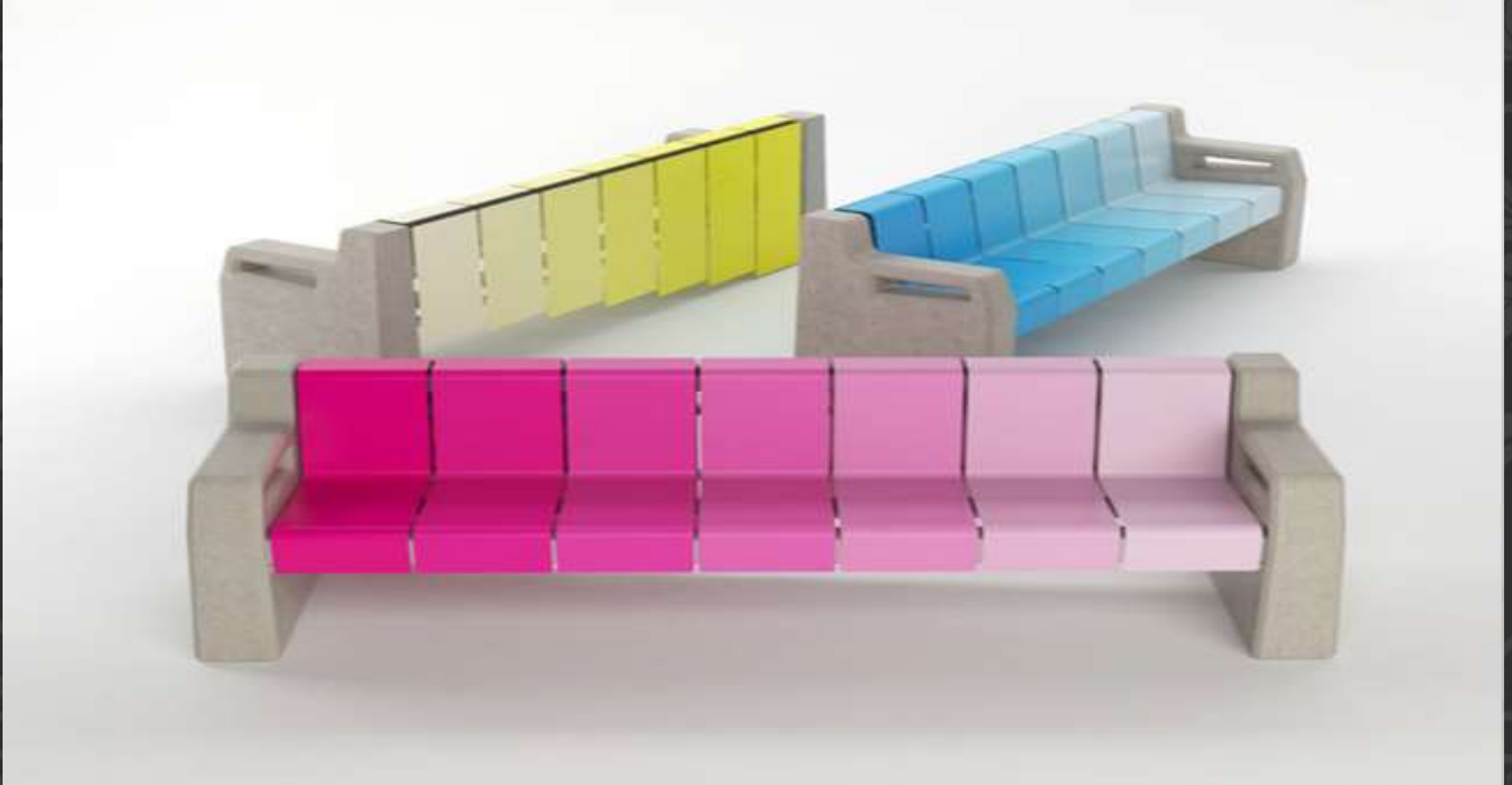
Şekil 5/c

Renk, algılama ve yarattığı psikolojik etkileri açısından mimarlık ve endüstri ürünleri tasarımı alanında önemlidir(Sağocak, 2005). Endüstriyel ürünlerin tasarımında renk ürün-kullanıcı ilişkisini yapılandıran, ürünün malzeme, konstrüksiyon veya fonksiyon özelliklerini yansıtan bir faktör olarak kullanılmaktadır. (Asatekin, 1997).

Şekil 5/d- Yatay ve düşey formda çeşitli renkler kullanılarak tasarlanan oturma elemanlarına örnekler

Bir nesne görsel olarak daima renk ve biçim bütünlüğü ile tanımlanır. Biçim renkten daha etkin bir iletişim aracı olarak öne çıksa da renk bu biçimi tamamlayan, onun ifadesel niteliklerini içeren bir öge olarak değerlendirilir(Asatekin, 1997). Ayrıca renk, tasarımcının estetik anlayışının ve tasarımcı olarak kimliğinin, vermek istediği bazı özel mesajlarının aktarıcısı olarak da farklı anlamlar yüklenebilir. (Sağocak, 2005).

Şekil 5/e- Yatay ve düşey formda çeşitli renkler kullanılarak tasarlanan oturma elemanlarına örnekler

DOKU

Dokunun en önemli yönü estetik, gözle algılanır ve elle dokunulabilir olmasıdır. Bu nedenle doku görsel bir tasarım bileşenidir(Uzun, 1998). Kent mobilyası, doku ve form kavramları birbirleriyle çok yakından ilişkilidir. Tasarımda doku, hem teknik hem de estetik nedenlerden dolayı önem taşır. Görsel olarak ilginç yüzeyler yaratır ve küçük kusurları saklar(Ashby and Johnson, 2004). Doku oluşturmada kullanılan malzeme çeşitliliği son derece önemlidir(Dascalu, 2011).

Şekil 6/a- Biçim, malzeme, renk ve dokusal özelliklerin özgünlük yaratmada etkili olabileceğini gösteren oturma elemanlarına örnekler

Doku, bir ürüne karakter veren ve farklılık yaratan, önemli elemanlardan biridir. Üreticilerin rekabetinde, tasarımın stratejik önemi düşünüldüğünde, ürünün işlevsel olmasının yanı sıra, dikkat çekmesi ve fiziksel olarak fark yaratması, tüm üretici ve tasarımcıların başlıca amaçlarından biridir(Kın, 2007).

Şekil 6/b- Biçim, malzeme, renk ve dokusal özelliklerin özgünlük yaratmada etkili olabileceğini gösteren oturma elemanlarına örnekler

Doku, fiziksel ve görsel özelliklerin yanında, gerek ürünün strüktürü, gerek de kullanılan malzeme ile ürünün işerliğine çok büyük katkısı vardır (Kın, 2007). Tasarımların biçimlerinin yanı sıra yüzeylerini değiştiren dokuları vardır. (Ertaş, 2007).

şekil 7/a- Yapay ve doğal malzemelerin oluşturduğu dokusal yüzeylere örnekler

Nesnelerin algılanışı elle yoklayarak veya ışık etkisi yoluyla olur. Elle dokunarak o nesnenin dokusal olarak algılanan dokusu algılanmaktadır. (Ertaş, 2007).

Şekil 7/b- Yapay ve doğal malzemelerin oluşturduğu dokusal yüzeylere örnekler

Dokunun göz yoluyla zihinde bıraktığı etki ise nesnelere görsel dokusudur. Nitekim ıslak, kuru, pürüzlü veya düzgün cilalı gibi değişik dokusal özellikler tasarıma farklı değerler katabilmektedir. (Ertaş, 2007).

Şekil 7/c- Yapay ve doğal malzemelerin oluşturduğu dokusal yüzeylere örnekler

ALGILANABİLİRLİK

İnsan yakın çevresini, içinde yaşadığı mekân ve onu oluşturan ögeleri duygularıyla ve duyularıyla algılar, kavrar ve değerlendirir. Bu kendiliğinden olan bir olaydır ve çevreden bilgiler alma yoluyla olur. Bu bilgileri bize uygun ve doğru hareket etmemize yardım edecek biçimde yorumlayıp değerlendiren algıdır. (Aksu vd., 2011).

Şekil 8/a

Genellikle önceden hakkında bilgimiz olan bir şeyi algılamamız daha kolaydır. Bir donatı elemanının kullanıcısı tarafından anlaşılabilmesi, ne olduğunun tanımlanması gerekir. Kullanıcı beğenisi ve kullanım kolaylığı gibi etkenler dikkate alınmadan yapılan ve farklı form anlayışı içeren tasarımlar bazen algılanmayabilir. (Aksu vd., 2011).

Şekil 8/b

Ancak algılama kavramı; özgün tasarımlar oluşturmada kısıtlayıcı değil, aksine hayal gücünü zenginleştiren, kullanıcıların beğeni düzeylerini geliştiren, çeşitlendiren bir kavram olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. [1]

Şekil 8/c

Şekil 8/d

Şekil 8/e

Şekil 8/f

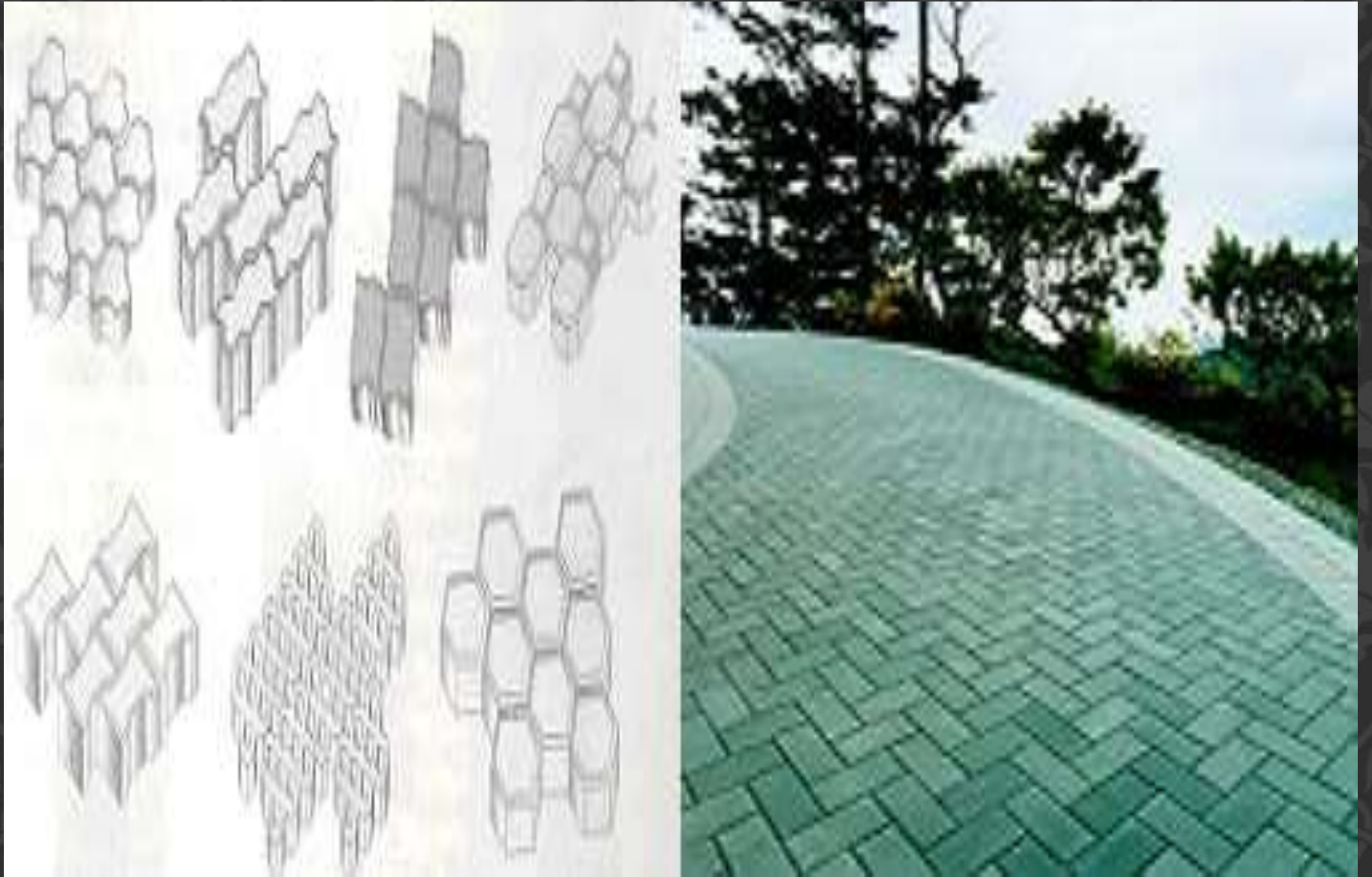

Şekil 8/g- Bronz Kedi Banklar California, USA

KENT DONATILARI SINIFLANDIRMASI

Kent donatıları işlevlerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir (Yıldızcı, 2001)

- Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)
- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)
- Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)
- İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
- Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, caydırıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)
- Su ögesi (süs havuzları, çeşmeler)
- Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)
- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)
- Sanatsal objeler (heykeller)
- Oyun alanı elemanları
- Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.) [1]

Şekil9/a Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

Şekil9/b Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

Şekil9/c Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

Şekil9/d Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

Şekil9/e Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

Şekil9/f Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)

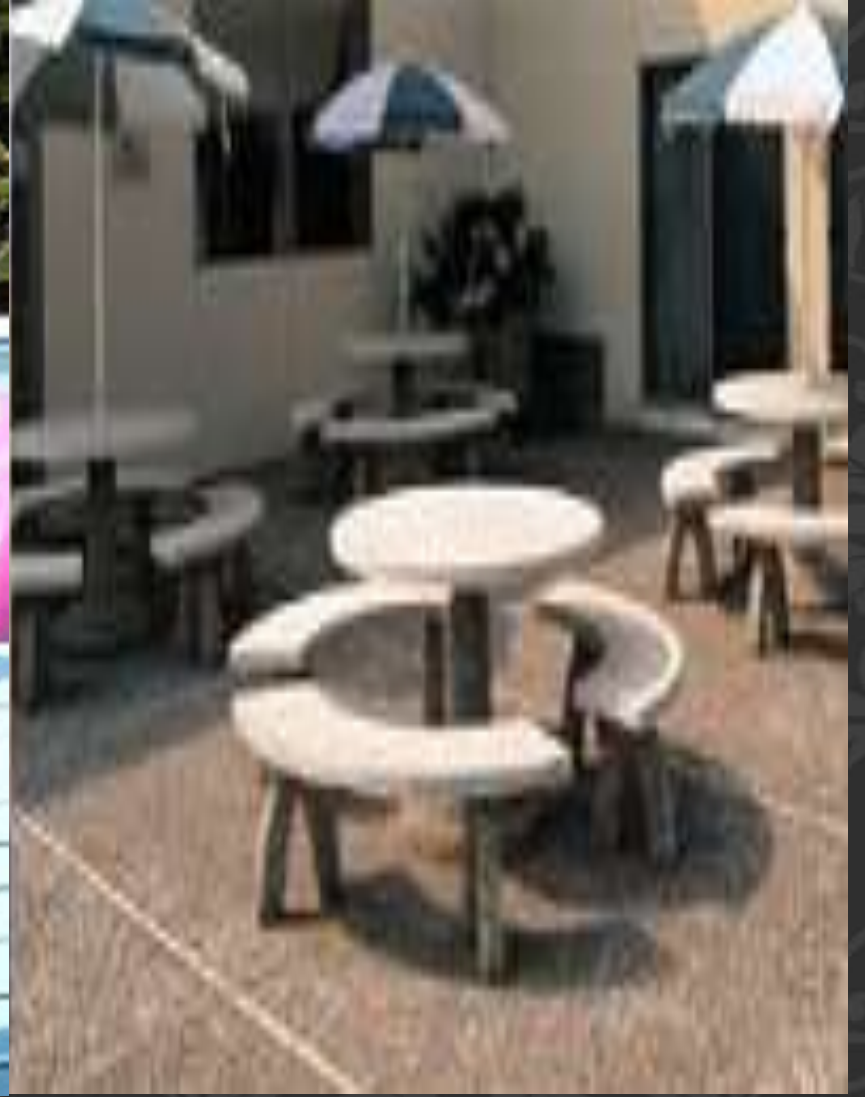
Şekil 10/a- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 10/b- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 10/c- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 10/d- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 10/e- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 10/f- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)

Şekil 11/a-Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)

Şekil 11/b-Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)

Şekil 11/ c- Gelincik şeklinde yapılan sokak lambaları

Şekil 11/d-Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)

Şekil 11/e- Heykel aydınlatması , Japonya

Şekil 12/a- İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
İşaret levhası örneği , Japonya

Şekil 12/b -Park planını gösteren Levha Business Park, Glasgow, UK

Şekil 13/a-Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, caydırıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)

Şekil 13/b-Farklı sınırlayıcı örnekleri, Japonya

Şekil 13/c-Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, caydırıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)

Şekil 14/a- Su ögesi (süs havuzları, çeşmeler), Dairesel su ögesi örneği, Sydney, Avustralya

Şekil 15/a-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar),
Plato gölgelik örtüsü, Konak , İzmir

Şekil 15/b-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/c-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/d-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Arny Nelson & Luis Rivera

Şekil 15/e-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/f-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/g-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/h-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 15/1-Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)

Şekil 16/a- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)

Şekil 16/b- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)

Şekil 16/c- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)

Şekil 16/d- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)

Şekil 16/e- Satış birimleri (kiosklar, büfeler

Şekil 17/a- Sanatsal objeler (heykeller),Heykeltıraş Bruno Catalano'nun «Görünmez heykel» çalışması

Şekil 17/b- Sanatsal objeler (heykeller)

Şekil 17/c- Sanatsal objeler (heykeller)

Şekil 17/d – Sanatsal objeler Şehitler Abidesi Çanakkale

Şekil 18/a- Oyun alanı elemanları

Şekil 18/b- Oyun alanı elemanları

Şekil 18/c- Peak Experience | San Francisco, USA

Şekil 18/d- Oyun alanı elemanları

Şekil 19/a-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.) Elektronik çöp kutuları Londra

Şekil 19/a-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.) ,Antalya Muratpaşa , yeraltına alınan çöp konteyneri

Şekil 19/b-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.) , farklı tasarımlarda çöp kutuları

Şekil 19/c-Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.) , Geri dönüşüm ürünlerinin türüne göre çöp kutuları

Şekil 19/d-Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.) , Ankara Beypazarı ev tasarımı çöp kutusu

Şekil 19/e-Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/f-Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/g-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/h-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/1-Diğer öğeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel öğeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/i-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/j-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/k-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/1-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.)

Şekil 19/m-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.), İzmir Konak

Şekil 19/n-Diğer ögeler (çöp kutuları, çiçeklikler, bisiklet park yerleri, meydan saatleri, bitkisel ögeler, bayrak direkleri vb.), İzmir Konak

Gelişen teknoloji, yaşam koşullarını da değiştirmektedir. Cep telefonlarının yaygınlaşmadığı dönemlerde, kentsel açık alanlarda yer alan ve iletişim amaçlı kullanılan telefon kulübelерinin yerini, günümüzde bilgisayar ve internet kullanımları için tasarlanan yeni kent mobilyaları almaktadır. [1]

Şekil 20/a

Şekil:20/b- Telefon kulübesi ve bilgisayar kullanımları için tasarlanan özgün kent mobilyaları

Şekil 20/c- Telefon kulübesi ve bilgisayar kullanımları için tasarlanan özgün kent mobilyaları

Beğenide görsel algının önemi büyüktür. Elemanların birer tasarım ürünü olmaları kullanıcılar tarafından beğenilmelerine, daha bilinçli kullanılmalarına ve korunmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle kullanıcıların görsel algılarını kolaylaştıracak nitelikte donatıların tasarlanması oldukça önemlidir. Donatılar aracılığı ile kullanıcılara biçim, renk, doku, malzeme vb. öğeler ile belirli işaretler gönderilmektedir. Bu işaretlerin anlaşılabilirliği ve algılamayı kolaylaştırmaktadır. [1]

Şekil 21/a-Hitit imparatorluğu Çorum
Güney giriş kapısı
(MÖ.1450-1200)

Şekil 21/b-Türkiye Cumhuriyeti Ankara
Güney giriş kapısı
(MS.2014)

KENT ESTETİĞİ

Estetik, 20. yüzyıl ortalarından bu yana, felsefenin önemli ilgi alanlarından biri haline geldi. Bunda en büyük etken, kuşkusuz kültür ve sanatın insan yaşamında ve insanı anlamada önemli bir rolü olduğunun anlaşılması olduğu kadar, bunların aynı zamanda ekonomi ve politikada kullanılır olmalarıdır. Medya teknolojilerinin giderek gelişmesi, özel ve toplumsal yaşamın her ayrıntısına nüfuz etmesi kültürün daha köklü anlaşılmasını da gerektirerek estetik düşünceye yeni sorumluluklar yüklemiştir. Buna karşın, estetik düşüncenin bir tür maddeciliğe ve indirgemeciliğe yöneldiğini, 'bilimciliğin' nesnellik iddiası ile sanata ve kültüre yalnız fiziksel olgularmış gibi yaklaştığını da görebiliyoruz. [3]

Şekil 22/a Çin Qinhuangdao şehri The red ribbon(kırmızı kurdele)-Kenti estetik ve cazip hale dönüştürmek için yapılan zaruri minimal bir müdahale örneğidir. [3]

Çevre, insanın bireysel ve sosyal olarak kurduğu fiziksel ilişkilerin tüm alanını kapsamaktadır. Çevre ile ilgili estetik ise, bu ilişkileri biçimlendiren duyular işleyişi ve bunların algıya dönüştüğü zaman ürettiği değerler sistemidir. [4]

Şekil 22/b- Çin, Zhongshan Tersanesi Parkı, doğanın ve endüstriyel mirasın bütünleştiği yer

Estetik, biçim ve anlam ilişkisinin ürettiği bir değerdir. Çevreyi yalnızca doğa olarak anlamak, onu dışlamak ve insan ile ilişkisini önemsememek olur. Zira doğa, insan tarafından algılandığı andan itibaren bir değerler sistemidir. İnsanı en yakın planda çevreleyen mimari, daha geniş olarak çevreleyen kent ve de bu ikisini etkileyen ve bunların hem içinde hem de dışında olan doğa olarak düşünmeliyiz. Bir mimari yapı hiçbir koşulda tek başına bir varlık değildir. Bu ilişkilerin anlamını kavramaya çalışmak ve tasarımları buna göre yönlendirmek de estetiği ilgilendiren bir şeydir. En basit ve kaba bir örnek, İzmir’de mimari etkinliğin düşünülmeden ve hesaplanmadan artması nasıl ki kentin hemen yanı başındaki doğayı bir mıcır alanına dönüştürerek yok etmişse, bunun aynı zamanda ekolojik ve psikolojik etkileri de olduğunu anlamak bir değer sisteminin farkında olmak demektir.

Kent içinde yapılan tüm uygulamalar böylesine zincirleme etkilere yol açar; bunlar da yalnızca ekonomik ya da politik değil, insanın tarihi, mirası, ataları, çocukları, geleceği ile olan ilişkilerini anlamlandırır ya da anlamları erozyona uğratar. Bu bakımdan estetik, herhangi bir konuya yalnızca pratik açıdan yaklaşım değil, o konuyu çok yönlü olarak değerlendirerek yaklaşım demektir. Nasıl ki, Kant’ın 3. Kritiğinde ayrıntılı olarak anlattığı gibi, estetik algının temelinde düş gücünün sonsuz oyunu ve anlamların giderek çoğalması ve sonsuz değerler yaratması yatıyorsa, kent, çevre ya da mimarlık konusunda estetik yaklaşım katıyen güzel bir biçim uygulaması olmayıp, konunun çok yönlü değerlerini gündeme getirerek onu yorumlamak anlamına gelir. . [4]

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kent mobilyası, kamusal mekânı düzenlemek ve temel gereksinimleri karşılamakla beraber, tasarım ve yer seçimi ölçütleri açısından kent kimliğini destekleyecek veya kargaşaya itecek potansiyellere sahiptir. Tasarım sürecinde örgütlenme kavramı sistem yaklaşımı temelinde birimler arası iletişimi esas almakta, fikirsel birliğin sonucunda amaç, mekânlarda yaşanabilirlik ve verimlilik olmaktadır. Tasarım süreçlerinde kullanıcı katılımının sağlanamayışı mekân örgütlenmelerinde iletişim yetersizliklerine neden olmakta, iletişimsizliğin sonucu düşük kalitede, kendilerinden beklenen işlevleri yeterince yerine getiremeyen, mekân performansı düşük mekansal oluşumlar gerçekleşmektedir. (Kara ve Küçükerbaş, 2001).

Kent mobilyaları işlevsel oldukları kadar görsel açıdan da önem taşımaktadırlar. Simgesel, anlamsal, anıtsal ve estetik olarak nitelendirilen görsel amaçlı kent mobilyaları yer aldıkları mekânları olumlu yönde etkilemektedirler. İşlevsel amaçlı olarak kullanılan ve estetik açıdan çevreye katkıda bulunmayan kent mobilyaları yer aldıkları mekânları olumsuz yönde etkilemektedirler. Olumlu ya da olumsuz yönde gelişen bu etkilerin bir araya gelerek gerek kullanıcılar gerekse de kent kimliği üzerinde etkili oldukları yadsınamaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. [1]

Kent mobilyalarının kullanımı; yerel yönetimlerin uyguladığı ve kentsel mobilya üreten firmaların kataloglarından ürün seçmenin ötesinde, yer alacakları mekânın özellikleri ve kullanıcı istekleri göz önünde bulundurularak, tasarımcılarının doğrudan o mekân için tasarladıkları özgün öğeler olarak değerlendirilmelidirler. [1]

İnsan-çevre ilişkileri, çevre psikolojisi yanı sıra, davranış bilimleri, kültürel ve mekan antropolojisi ve diğer sosyal bilimlerin kuram ve bulgularını kullanan disiplinler arası bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Psikologlar, sosyologlar, antropologlar ve diğer sosyal bilimcilerle birlikte, mimarlar, kent tasarımcıları, peyzaj mimarları ve kent plancıları da bu alanda çalışmaktadır. [3]

Öncelikle endüstri ürünleri tasarımı olmak üzere, peyzaj mimarlığı, mimarlık vb. disiplinler arası birliktelik ve iletişim sağlanarak yapılan kent mobilyaları tasarım yarışmaları yaygınlaştırılmalı, yeni ve hayal gücünü zenginleştirecek özgün tasarım ürünleri sonuçları uygulamaya aktarılmalıdır. [1]

MİMARLIK

PEYZAJ MİMARLIĞI

SOSYOLOJİ

KENT PLANLAMA

ANTROPOLOJİ

PSİKOLOJİ

KENT TASARIM

KAYNAKÇA

1

ÖZGE VOLKAN AKSU
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ SANAT VE TASARIM DERGİSİ

2

PROF.DR. İLKER BEKİR TOPÇU / BURAK IŞIKDAĞ
BETON KENT MOBİLYALARININ ÖZELLİKLERİ / Teknoloji / Malzeme / Detay

3

PROF. DR. JALE ERZEN ODTÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ
TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ /DOSYA 23/ ARALIK 2010

4

PROF. DR. JALE ERZEN ODTÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ
KENT ESTETİĞİ: Türkiye Estetik Kongresi'nde "Çevre, Kent ve Mimarlık"

TEŞEKKÜRLER